

УДК 378.147

**ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ
ПРИ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ**

І.В. Гевко

*кандидат педагогічних наук, доцент,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка*

У статті розглянуто проблему підвищення якості підготовки майбутніх учителів технологій. З'ясовано ключові проблемні питання щодо якості вищої освіти в Україні. Визначено, що підвищення ефективності традиційної системи відбувалося передусім шляхом впровадження нових підходів до методики проведення лекцій, семінарів, практичних занять, а також використання засобів мультимедіа. Доведено, що за сучасних умов саме викладач технологій повинен володіти так званим «інноваційним компонентом».

Ключові слова: педагогічна освіта, інноваційні технології, якість освіти, вчитель технологій, професійна компетентність, ефективність навчання.

В Україні, як і в більшості пострадянських країн, система освіти лишається закритою, вимоги до якості освіти висуваються та перевіряються галузевим методом, тобто профільним міністерством, і це одна з головних проблем. Відсутність безпосереднього спілкування між замовником освітнього продукту та виконавцем майже відсутня, а це означає що мало враховуються потреби ринку праці. Тобто замовники освітнього процесу, а саме профільні організації, студенти, громадські установи та ін., безпосередньо не беруть участі у забезпеченні підвищення якості освіти, хоч і мають на це право.

Освіта є одним з головних чинників людського розвитку та соціально-економічної стабільності держави. Головною умовою такої стабільності, є якісна підготовка висококваліфікованих фахівців, у т. ч. і майбутніх вчителів технологій, тобто освіта повинна перейти із кількісної площини в якісну, і це головна умова.

Актуальність дослідження обумовлена й тим, що в умовах євроінтеграції, а також приєднання України до Болонського процесу, реформування системи вищої освіти максимально повинно відповідати освітнім європейським стандартам.

Питання застосування сучасних інноваційних технологій в освітній процес розглядаються у наукових працях Н. Абашкіної [1], О. Адаменко [2], В. Базової [3], В. Безпалька [4], О. Гохберга [5], Р. Гуріна [6], І. Дичківської [7]. Вивченням педагогічної інноватики займалися О. Євдокимов [8], Ю. Завалевський [9], В. Калініна [10]. Нові педагогічні технології, творчо запозичені чи розроблені, виявилися недостатньо адаптованими до сучасних змін у системі вищої освіти України як з об'єктивних, так і з суб'єктивних причин, про що зазначається у змісті численних наукових публікацій С. Карпенчук [11], К. Корсака [12], А. Нісімчука [13] та ін.

Ми поставили за мету конкретизувати деякі шляхи підвищення якості освіти сучасного вчителя, технологій через залучення сучасних інноваційних технологій.

Головною складовою освітнього процесу є забезпечення якості та управління освітою. Контроль якості освіти, тобто підготовки висококваліфікованих спеціалістів, необхідний в першу чергу для виявлення слабких сторін в навчальному процесі. ВНЗ необхідно систематично проводити самоконтролі навчального процесу, що відповідає стандартам та вимогам Міністерства освіти, з метою підвищення та удосконалення якості освіти. Ще одним кроком підвищення якості освіти є безпосереднє спілкування з замовниками освітнього процесу, а також анкетування студентів (щодо вдосконалення освітнього процесу) та перехід на кредитно-трансферну систему навчання та ін.

Пріоритетними напрямками вирішення проблем якості вищої освіти України є наступне. Кожний процес взаємодіє з зовнішнім середовищем. Існує два основних підходи взаємодії з зовнішнім середовищем, державний (на основі загальнодержавних принципів, цілей і завдань) і вільного вибору (вільного вибору людей). Процеси які контролює та проводить держава – це формалізовані процеси в освіті, на них діють адміністративні механізми управління. Процеси, які контролює суспільство, це механізми вільного вибору, яка характерна для формальних та неформальних процесів.

Підґрунтям сучасної системи формування якості освіти в Україні є спадкова радянська система, коли контроль якості освіти здійснювався адміністративно-командними методами, і це було цілком логічно, тому що єдиним споживачем освітніх послуг була держава. Таким чином, сучасна система освіти отримала в спадок елементи, які працювали за умов адміністративного управління радянських часів і мали формальні процеси і процедури проведення.

Щодо формування Європейської системи освіти, бачимо зовсім протилежну картину, її формування відбувалось в умовах природнього відбору, коли вимоги до якості освіти ставилися споживачами освітнього продукту – студентами, галузями, підприємствами, роботодавцями.

Висока якість освіти, яку повинен забезпечувати ВНЗ, є головним престижем навчального закладу та визначає конкурентоспроможність вищої освіти даного вишу на державному та європейському ринку праці.

Як відомо, Болонський процес передбачає, принцип автономності ВНЗ тобто вся відповідальність за якість освіти лягає на вищий навчальний заклад. Існує декілька підходів до оцінки якості освіти вищого навчального закладу – на базі експертних оцінок (рівень вузу, репутація), рейтинговий (за об'єктивними реальними показниками), і загальний [12, с. 12].

Забезпечення ефективної якості вищої освіти є багатоаспектним і повинно включати такі ресурси: кадрові, матеріальні, інноваційні, фінансові, інформаційні, навчально-методичні, технічні, дослідницькі тощо. Не менш значущими є й умови організації та проведення навчального процесу, який би максимально відповідав сучасним запитам національної та світової економіки та освіти. Необхідне також запровадження контролю роботи ВНЗ на всіх етапах навчання та перевірки якості навчання спеціалістів на всіх рівнях від локального до національного і міжнародного.

Аналіз науково-педагогічної та методичної літератури засвідчує те, що термін «педагогічна технологія» використовується у більш ніж 300 визначеннях, залежно від того, якою автори уявляють структуру та які компоненти освітнього процесу виокремлюють. Так, наприклад, згідно зі словником С. Карпенчук, «технологія – це сукупність процесів певної виробничої галузі, а також науковий опис засобів виробництва» [16, с. 87].

Технологія (від грец. *techné* – мистецтво, майстерність, уміння, від грец. *logos* – слово, вчення) – сукупність методів, задіяних у будь-якому процесі [18, с. 57]. Звідси, педагогічна технологія – це сукупність норм та педагогічних прийомів і засобів впливу на навчання і виховання та розвиток особистості.

Технологію навчання Р. Гурін розуміє як цілеспрямоване використання, у комплексі чи окремо, предметів, прийомів, засобів, подій чи відносин для підвищення ефективності навчального процесу [6, с. 17].

Зауважимо, що інформаційні технології ХХІ ст. пронизали всі технологічні процеси, як у промисловості, так і в науці та освітній галузі, набуваючи наскрізного характеру. Як наслідок, використання інформаційних технологій відбувається в управлінських процесах, у навчально-методичній, науковій роботі тощо.

Проте діяльність ВНЗ педагогічного профілю в Україні, як стверджують дослідники, докорінно не змінилася: «Нинішній стан підготовки учительських кадрів є незадовільним» [9, с. 213]. Доцільно зауважити, що й через десятиріччя, незважаючи на окремі новації та інформатизацію освітнього процесу, суттєвих змін у бік кардинального поліпшення підготовки фахівців досягнути не вдалося. На необхідності істотних зрушень у системі підготовки педагогів акцентували увагу не лише науковці, а й вчителі-практики [8, с. 127]. Натомість саме освітня галузь «Технологія» на основі проектного методу навчання передбачає не тільки «розбудити» дремаючі творчі задатки особистості, а й створити умови для їх розвитку.

Викладач технології повинен володіти так званим інноваційним компонентом: педагогічною діагностикою, рефлексією навчання, проектуванням освітніх систем, конструюванням навчального процесу, що веде до формування у нього нового педагогічного і технологічного мислення.

Застосування ІТЗ в навчанні посилює взаємозв'язки між дисциплінами, сприяє створенню нових інтегрованих курсів і налагодженню зв'язку між державними стандартами освіти. Комп'ютер повніше враховує діапазон індивідуальних особливостей студентів, а головне – дає можливість здійснювати діалогове навчання [15, с. 147].

Крім того, інформаційні та телекомунікаційні технології надають освіті характер відкритої системи (дистанційне навчання як основа безперервної освіти майбутнього, нові форми спілкування: електронна пошта, відеоконференції, участь в роботі інтернет-форумів і т. д.), що дозволяє збагачувати його перспективним педагогічним досвідом.

Великого значення набуває використання можливостей глобальної мережі Інтернет, що сприяє розширенню освітнього інформаційного простору, наближенню його якісних показників до міжнародного рівня, формування планетарної свідомості. Від майбутніх вчителів вимагається реалізовувати завдання освіти і навчання в нових умовах і інноваційних формах: віртуальної освітньому середовищі, на Інтернет-порталах навчального призначення тощо [18, с. 167].

Наявність широкого спектру мобільних пристроїв і додатків функціонального призначення вимагає від учителя компетентного використання їх в навчальному процесі. Розв'язання цього завдання тісно пов'язане з такими аспектами:

- знанням методик ефективного застосування комп'ютерних програм;
- вміннями застосовувати різні засоби і методи збору, систематизації, опрацювання і передачі первинної інформації для отримання нової якісної інформації стосовно об'єкта, процесу чи явища (Інформаційного продукту);
- інформаційним забезпеченням системи освіти, тобто постачанням для освітніх установ і педагогічних працівників інформаційної, методичної продукції, оснащення засобами і технологіями, заснованими на мікропроцесорній техніці;
- наявністю інформаційної культури як якісної характеристики особистості, що використовує у своїй роботі комп'ютерні інформаційні технології, основою якої є програмний продукт;

Масове застосування новітніх інформаційних технологій в навчальний процес (ІТЗ), заснованих на комп'ютерній підтримці навчально-пізнавальної діяльності, включає:

- розробку і практичне використання науково-методичного забезпечення;
- якісне застосування інструментального засобу в системі комп'ютерного навчання та контролювання результатів навчання;
- комплексне інтегрування цих технологій в наявний навчальний процес та організаційні структури.

Професійне самовдосконалення викладача вишу і майбутніх вчителів технологій нерозривно пов'язане з використанням інформаційно-комунікаційних технологій і дистанційним навчанням. Досвід підготовки майбутніх учителів за допомогою дистанційних форм навчання, що використовуються поряд з традиційними, має багато переваг:

- необмежений доступ до джерел інформації і відсутність проблеми пошуку паперового вигляду інформації;
- вибір індивідуальної траєкторії отримання знань;
- демонстрація динамічних моделей досліджуваних явищ за допомогою комп'ютерного моделювання;
- набуття практичного досвіду, аналізу та оцінки явищ і подій, розміщених у віртуальному середовищі;
- оперативний зв'язок між викладачем і студентом через вбудовані мультимедійні пристрої;
- створення і використання різних систем оцінювання навчальних досягнень.

Отож, основне завдання вчителя технологій – допомогти учневі знайти себе, зробити перше та найважливіше відкриття – реалізувати свій творчий хист, а може бути, й талант.

Одним з головних завдань вчителя технологій в сучасних умовах є пошук оптимальних варіантів планування та організації практичних робіт з метою досягнення вагомого результату у формуванні компетентностей учнів з різних напрямків предмета «Технології». У результаті вивчення предмета «Технологія» учні повинні оволодіти досвідом трудової діяльності, інваріантним для всіх напрямків технологічної підготовки на рівні основної загальної освіти, а застосування ІТЗ підвищить якість наданого вчителем матеріалу.

Підвищенню рівня професійної підготовки майбутніх вчителів технологій сприяють також розміщення відомими вченими світових і національних університетів в мережі Інтернет відкритих і безкоштовних дистанційних курсів і віртуальних лекцій. Тому в перспективі роль викладача вищого навчання повинна зміститися до ролі «вчителя тьютора», «викладача-менеджера», а це й складатиме предмет наших подальших розвідок.

1. Абашкіна Н. В. Развитие профессиональной освіти в Германии (конец XIX–XX ст.): дис... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Н. В. Абашкіна; Институт педагогикі і психології професійної освіти АПН України. – К., 1998. – 400 с.
2. Адаменко О. В. Развитие педагогической науки в Украине в второй половине XX ст. (1950-2000 гг.) : автореф. дис. на здобуття наук, ступеня доктора пед. наук. : спец. 13.00.01 «Теорія та історія педагогикі» / О. В. Адаменко. – Луганськ, 2006. – 44 с.
3. Базова В. І. Підготовка викладачів іноземних мов в університетах Німеччини : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Базова Віра Ігорівна ; Нац. авіац. ун-т. – К., 2012. – 20 с.
4. Беспалько В. П. Педагогика и прогрессивные технологии обучения. Монография / В. П. Беспалько. – М. : Народное образование, 1995. – 302 с.
5. Гохберг О. С. Проблема розробки та реалізації гнучких педагогічних технологій навчання у вузі : автореф. дис. на здобуття наук, ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.01. « Теорія та історія педагогикі» / О.С. Гохберг. – К., 1995. – 23 с.
6. Гурін Р. С. Підготовка майбутнього вчителя гуманітарного профілю до застосування нових інформаційних технологій у навчальному процесі загальноосвітньої школи : автореф. дис. на здобуття наук, ступеня канд. пед. наук за спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / Р. С. Гурін. – Одеса, 2004. – 21 с.
7. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології / І. М. Дичківська. – К. : Академвидав, 2004. – 352 с.
8. Євдокимов О. В. Нові педагогічні технології організації навчання студентів: дис... канд. пед. наук: 13.00.01 / О. В. Євдокимов; Харківський держ. педагогічний ун-т ім. Г.С.Сковороди. – Х., 1997. – 181 с.
9. Завалевський Ю. І. Педагогічні технології підготовки конкурентоспроможного вчителя: навч. посіб. / Ю. І. Завалевський. – Чернівці : Букрек, 2011. – 303 с.
10. Калінін В. О. Інноваційні технології формування професійної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови у діалозі культур: навч.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. О. Калінін; Житомир. держ. ун-т ім. І. Франка. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2010. – 139 с.
11. Карпенчук С. Г. Педагогічна технологія: антропологічний підхід / С. Г. Карпенчук // Рідна школа. – 2001. – № 8. – С. 20-21.
12. Корсак К. В. Нові технології – новий образ світу – нові філософсько-гуманістичні основи педагогикі / К. В. Корсак // Вища освіта України. – 2006. – № 3. – С. 10-15.
13. Нісімчук А. С. Педагогічні технології у вузі / А. С. Нісімчук, О. С. Падалка, І. О. Смолюк. – К. : Укр. державний педагогічний у-т, 1994. – 124 с.

Гевко И. В. Повышение качества педагогического образования при подготовке будущих учителей технологий.

В статье рассмотрена проблема повышения качества подготовки будущих учителей технологий. Выявлены ключевые проблемные вопросы качества высшего образования в Украине. Определено, что повышение эффективности традиционной системы происходило прежде всего путем внедрения новых подходов к методике проведения лекций, семинаров, практических занятий, а также использования средств мультимедиа. Доказано, что в современных условиях именно преподаватель технологий должен обладать так называемым «инновационным компонентом».

Ключевые слова: педагогическое образование, инновационные технологии, качество образования, учитель технологий, профессиональная компетентность, эффективность обучения.

Hevko I. V. The Improvement of the Quality of Pedagogical Education in the Preparation of Future Technology Teachers.

The article examines the problems of improving the quality of education in the preparation of future technology teachers. The main problems of the quality of education in Ukraine are considered. It is determined that in order to improve the quality of education, it is necessary to involve innovative technologies in the scientific process. The paper notes that the increase in the effectiveness of the traditional system occurred primarily through the introduction of new approaches to the methodology of conducting lectures, seminars, practical classes, and the use of modern technology. In the work it is determined that the technology teacher should have the so-called innovative component.

Key words: pedagogical education, innovative technologies, quality of education, technology teacher, professional competence, teaching effectiveness.

Рецензент: доктор педагогічних наук, професор Гнезділова К.М.